Leto IV., štev. 2 | V Ljubljani, sreda dne 3. januarja 1923 | Poštnina pavšalirana. Posamezna štev. stane 1 Din

Izhaja ob 4 zjutraj.
Stane mesečno 10·— Din
za inozemstvo 20·— „
neobvezno
Oglasi po tarifu.
Uredništvo:
Miklošičeva cesta št. 16/I.
Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Upravništvo:
Ljubljana, Prešernova ul. št. 54. Telef. št. 36.
Podružnice:
Maribor, Barvarska ulica št. 1. Tel. št. 22.
Celje, Aleksandr. cesta.
Račun pri poštn. čekov. zavodu štev. 11.842.

Ljubljana, 2. januarja.

Dva sveta se borita v mali Sloveniji med seboj: čim je Slovenec začel kulturno delovati, sta trčila skupaj z vso močjo Ideja Svobode in napredka in stari jezuitski Rim. Ta boj je pretresal našo ožjo domovino celih 40 let in slep je, kdor ne vidi, da ta boj še vedno obvladuje naše politično življenje. Na deželi v čisto odkriti obliki, v mestih pa v prikriti, ker je tu klerikalizem previdnejši in skriva volčjo dlako.

Boj s klerikalizmom, boj za osvoboditev slovenske duše od rimske oblasti je od časa osvobojenja obenem boj za našo državo. Klerikalizem je neprestana nevarnost za našo narodno državo, ker se ozira na vodstvo svoje v Rimu, ker ga vladajo tujci in ker sprečava iskreno zbliževanje Jugoslovanov raznih ver.

Boj s klerikalizmom je imel mnogo žalostnih pojavov, a v celoti je ta boj vendar neizmerno koristil duševnemu napredku Slovencev. Ostro tekmovanje strank, energična agitacija, zavzemanje priprostih mož za idejo svobode, to je razvilo duha tisočem, ki bi sicer kimali in trohneli v poltemi.

Ta boj je vodila od prejšnjih desetletij sem naša demokratska stranka. Nikdar se ni vklonila in zlasti po vojni je vodila načelni boj z vso doslednostjo. Drugi so se skrivali z nejasnimi programi in malone, da so se predstavljali ljudstvu «pobožnejši» kakor klerikalci sami. Zopet drugi so, da bi ribarili v kalnem, tajili, da klerikalizem sploh obstoja ali pa vsaj poudarjali, da ni nevaren. Vse te nejasnosti, ki morda za hip prinašajo v mrežo enega ali drugega kalina, se pozneje kruto osvetijo, kajti ljudstvo, ki ne spoznava globjih kulturnih razlik, ravnotako lahko in brez težav gre nazaj pod jezuitski klobuk.

Tako smo bili priče, da so demokrati izbili vse bitke s klerikalci, kjer je šlo za kulturna vprašanja. Branili so šolstvo klerikalnega vpliva, reorganizirali višji šolski svet, branili učiteljski stan spominov na Lampetovo dobo. Ogromno delo je izvršil demokratski tisk tako v stotisočih knjigah in v dnevnem in tedenskem kakor revijskem časopisju. Svobodomiselna ideja je imela svojo trdnjavo pri nas, in ko so drugi s strahom se skrivali, češ, za božjo voljo bežimo, da nas ne vidijo in da nas ne proglase za «brezverce», smo mi bili boj z odprtim vizirjem, globoko prepričani, da vse slepomišenje nič ne pomaga, ampak treba ljudstvu odpirati oči s pošteno odkritostjo.

Zato je čisto naravno, da je demokratska stranka bila in ostane največja ovira klerikalizmu. Njo izbrisati s površja, to si želi. Potem bo lažje seči po mestni in deželski inteligenci, potem se da spraviti učiteljstvo na kolena, potem ni več tako nevarnih zaprek za končno zmago. Razen tega jih podžiga upanje, če starejo slovenske demokrate, da bo velika demokratska stranka izgubila zanimanje za Slovenijo in njen največji notranji problem, t. j. boj za svobodo duha.

To pa se ne bo zgodilo. Demokratska stranka je potreben protiutež klerikalizmu. Stranka, ki je v kulturnem oziru jasno opredeljena, bo vedno našla ljudi, ki se jim studijo nejasnosti in tisto polovičarstvo, ki je toliko uspehov prineslo klerikalizmu, kolikor porazov napredni ideji. Kdor resnično napredno misli in vidi, kako je klerikalizmu treba zaskočiti pot ne samo s taktičnimi zvijačami, ampak z odkritim delom za duševno osvoboditev naroda, nas bo podpiral, zavedajoč se, da s tem ne podpira samo vojsko svobode zoper temo, ampak da tudi državi koristi, ker ji vzgaja prave Jugoslovane.

Ministrski svet

Beograd, 2. januarja. g. Nocoj od 16. do 19. se je vršila seja ministrskega sveta, na kateri se je najprej razpravljalo o prehrani pasivnih krajev. Minister prometa Velizar Janković je poročal o svojih novih odredbah za zboljšanje prometa in zahteval po državnem proračunu odobreni kredit za nabavo rezerve premoga. Minister vojne in mornarice je nato podal kratek eksposé o oboroževanju. Sklenjeno je bilo, nabaviti veliko množino vojnega materijala. Stroški se krijejo iz 800milijonskega kredita. Končno je bil odobren odpust mnogih političnih uradnikov iz državne službe.

DARUJTE ZA CIRIL-METODOVO DRUŽBO!

Politična situacija

RAZCEP V RADIKALSKI STRANKI. — Z DRJEM ŠUSTERŠIČEM NE BO NIČ? — KOROŠEC V BEOGRADU. — SOCIJALISTI KANDIDIRAJO LAPČEVIĆA V SLOVENIJI?

Beograd, 2. januarja. gp. V političnem ospredju stojita dve vprašanji: vstop Maglajlićeve skupine v vlado in množeči se pojavi cepljenja v radikalski stranki. Glavni odbor Maglajlićeve skupine v Sarajevu gotovo sklene, *da sprejme Pašićeve pogoje;* g. Omerović naj postane minister trgovine, g. Čorić pa minister brez portfelja. Medtem pa je, kakor izgleda v radikalski vladi zopet nastal prevrat v mišljenju in že se govori, da bo Pašić zopet bolan, kadar pridejo delegati muslimanov. Nocojšnja radikalska «Tribuna» ponovno izjavlja, da je z muslimani vsak kompromis nemogoč.

Razmere v radikalski stranki se prav čudno razvijajo. V volilnem okrožju Požarevac se bije ljut boj med Protićevci in Pašićevci in bodete obe skupini postavili lastne kandidature. Razcep med obema skupinama je posebno oster tudi v Vojvodini. V požarevačkem okrožju bodeta glavna demokratska kandidata Ljuba Davidović in Voja Marinković, torej en «desničar» in en «levičar», najboljši dokaz popolne solidarnosti v stranki. Nedeljski zbor Ljube Davidovića v Požarevcu je sijajno uspel.

Razgovori radikalcev z drjem Šusteršićem se v političnih krogih še vedno živahno komentirajo. Danes se demantira, da bi bil dr. Šusteršič sklenil z radikalci volilni kompromis. Trdi se, da dr. Šusteršič sploh ne ve, ali bo stopil v volilni boj, v slučaju da nastopi, pa bo to storil na lastnem programu, ki je začrtan v njegovi brošuri. Zdi se, da radikalci gradijo zopet drugo kombinacijo in da bo minister Županić nosilec samostojne radikalske liste v ljubljanskem okrožju ali pa v Ljubljani.

Med zemljoradniki in demokrati se vršijo pogajanja za skupen nastop v vseh okrajih kjer je treba zbrati opozicijonalne glasove proti radikalcem.

Nova proletarska stranka skliče na pravoslavni božič ustanovni zbor, na katerem bo baje sklenila postaviti za vsa okrožja kandidatske liste. Ustanoviteljem Kacleroviću, Pijadi in Todoroviću je notranji minister Vujičić, ki jih je dal poklicati, izjavil, da bo vlada z največjo pazljivostjo zasledovala delovanje nove stranke ter brezobzirno proti njej uporabila zakon o zaščiti države.

Socijalisti bodo poskušali zediniti svoje frakcije za enotni nastop. V znamenju strankine edinosti bo najbrž kandidiral kot nosilec njihove liste na Štajerskem znani socijalistični politik Dragiša Lapčević.

Danes je dospel v Beograd predsednik parlamentarnega kluba SKS Rajar, da oficijelno sporoči min. predsedniku, da *SKS ne more vstopiti* v radikalsko vlado.

V Beogradu se tudi mudi posl. Korošec, ki je danes obiskal svoje prijatelje v radikalskem klubu. Dr. Korošec prepričuje radikalce, da Šusteršičeva akcija nima nobenih izgledov ter jim nudi v zameno pomoč klerikalcev v novem parlamentu.

Slovaki v Banatu nastopijo pri volitvah samostojno, ali z lastno listo ali pa v okvirju volilnega bloka s kako drugo stranko. Med njimi in demokrati vladajo medsebojne simpatije.

Pod imenom *Narodne seljačke stranke* organizirajo bivši posl. Benin, Divljan, Miloradović svojo politično skupino, ki bo nastopila posebno v Vojvodini, kjer se pogaja z dobrovoljci in zemljoradniškimi nezadovoljneži.

Radikalci so se pričeli pogajati *s turškimi nacijonalisti v Makedoniji za kooperacijo*, ki naj bi nekaterim njihovim prvakom, ki bi sicer ne mogli nikjer kandidirati, zasigurala mandat. Zatrjuje se, da so pogajanja že jako daleč.

Sarajevo, 2. januarja. p. **Glavni odbor Maglajlićeve skupine je na svoji nocojšnji seji sprejel Pašićeve pogoje za vstop v vlado.**

Beograd, 2. januarja p. Po ministrstvih in v politični, šumarski in davčni službi Srbije je pričelo sistematično preganjanje uradništva, ki ne pripada radikalni stranki. Na vsa važnejša mesta se postavljajo radikalski zaupniki, ki naj «pripravijo» dobre volitve. Mnogo radikalskih uradnikov v ministrstvih je dobilo dopuste, da gredo na agitacijo. Te dni bo penzijoniranih cela vrsta okrožnih in srezkih načelnikov, ki so demokrati.

Nov radikalski volilni manifest.

Beograd, 2. januarja. g. Danes se je vršila konferenca ministrov, na kateri se je razpravljalo o volilnem manifestu, ki ga izda radikalska stranka. Glede Hrvatov in glede ustave bo manifest jako rezerviran, skušal pa bo ublažiti spore, ki se pojavljajo med Pašićevci in Protićevci.

Temu namenu služi tudi današnji članek «Samoupave», ki piše pod naslovom «Revizija ustave»: Isti razlogi, ki so vodili radikale, da so glasovali za vidovdansko ustavo, bodo odločevali tudi o reviziji ustave. Preteklo leto so imeli radikali nezaupanje v hrvatsko separatistično politiko, če pa to neha, se bodo lahko pričela pogajanja za revizijo ustave. Pašić je kot zadnji govornik v konstituanti izjavil, da ustave niso večne. S tem je povedal vse.

Kompromis zemljoradniške stranke.

Beograd, 2. januarja. p. «Pravda» je izvedela iz zanesljivega vira: Zemljoradniška disidenta Avramović in Komadinić se pogajata z radikalci za skupen nastop v Bosni in Vojvodini. Zemljoradniška stranka pod vodstvom posl. Lazića in Jovanovića bo krajini kompromis z demokrati. v tem slučaju eklenila za ti dve po-

Stanovanjski spori

Beograd. 2. januarja. p. Minister socialne politike je izdal službeni komunike, v katerem zavrača alarmantne vesti, ki se razširjajo med najemniki stanovanj, češ da bodo po stanovanjskem zakonu, ki je stopil z novim letom v veljavo, izročeni na milost in nemilost hišnim lastnikom. Komunike poudarja, da so tudi po novem zakonu stanovanja še dve leti neodpovedljiva. Glede najemnine se prepušča določitev višine v prvi vrsti svobodnemu sporazumu hišnega lastnika in najemnika. Ako se ta dva ne sporazumeta, določi najemnino posebno razsodišče. Priziv proti odloku razsodišča je nedopusten, ako je bil sklep soglasen. Drugače se moreta obe stranki pritožiti na stanovanjsko sodišče pri ministrstvu socialne politike, oziroma pri pokrajinskih upravah. Do odločitve tega sodišča lahko plačuje najemnik dosedanjo najemnino, ki jo sme založiti v Srbiji pri občinskem sodišču, v ostalih pokrajinah pa pri pristojni politični oblasti prve stopnje, ako najemnine noče sprejeti dotični lastnik.

VOJNI MINISTER V AVDIJENCI.

Beograd, 2. januarja. n. Kralj je včeraj sprejel v avdijenci ministra vojne in mornarice generala Pešića, ki mu je poročal o važnih vojaških zadevah.

ZAGREBŠKI POKRAJINSKI NAMESTNIK.

Beograd, 2. januarja. g. Danes je položil novi zagrebški namestnik dr. Cimić prisego ter se odpelal v Zagreb.

Upor policije v Italiji

Rim, 2. januarja. u. Ker je vlada določila iz prehranjevalnih ozirov in vzrokov javnega reda, da se policijski zbor Guardie Reggie stavi pod komando vrhovnega poveljstva karabinjerjev, je prišlo v nekaterih oddelkih Guardie Reggie v Turinu do velikega razburjenja. En oddelek v Turinu se je uprl, vendar pa se je posrečilo v nekaj urah s silo udušiti ta upor. Moštvo, ki se je udeležilo upora, je bilo razoroženo ter internirano v vojašnicah.

Pri spopadih so fašisti sodelovali s karabinjeri. Ker so policisti ubili enega fašista, so dali fašisti takoj ustreliti 4 policiste. Težko ranjenih je 15 oseb. Sedaj je mir.

V Rimu je prišlo do podobnih toda manj krvavih spopadov. V Neapolju so policisti napadli fašistovski glavni kvartir ter ga razdejali. Ukrotilo jih je šele vojaštvo. Posebno dobro pripravljen je bil tudi upor v Parmi, Pisi in Genovi. Vojaštvo ga je z orožjem v roki udušilo.

Sedaj je povsodi red in mir. Mnogo policistov je aretiranih in izročenih sodišču.

MILIJONSKI ROP V CERKVI.

Berlin, 2. januarja. l. V Kolinu so neznani zlikovci v cerkvi Matere božje Kapitolske odnesli dragocenih posod za 80 milijonov mark.

ZOPET BOLGARSKI ČETAŠI!

Beograd, 2. januarja. «Tribuna» piše iz Skoplja: Po vesteh, ki so jih naše oblasti prejele z mejnih krajev, pripravlja bolgarska komitska četa pod vodstvom vojvode Lazarja Divjanca in Todora Aleksandrova, nov napad na naše ozemlje.

Začetek medzavezniških posvetovanj v Parizu

OTVORITVENA SEJA POD POINCAREJEVIM PREDSEDSTVOM.

Pariz, 2. januarja. u. Danes popoldne ob dveh so se začela medzavezniška posvetovanja o ureditvi reparacijskega vprašanja. Francijo zastopajo Poincare, finančni minister in prvi ravnatelj zunanjega ministrstva, Anglijo Bonar Law in trgovski minister Gream, Italijo pariški poslanik Della Toretta, Belgijo pa ministrski predsednik Theunis. Glavnim delegatom so prideljeni številni eksperti, ki pa k posvetovanjem danes niso bili pripuščeni. Odkazani so jim posebni prostori v bližini posvetovalnega salona, tako da so vsak hip na razpolago.

Današnjo sejo je otvoril Poincare, ki ji je tudi predsedoval. Po kratkem pozdravu je obrazložil stališče francoske vlade in garancije, ki jih zahteva Francija v slučaju, ako dobi Nemčija moratorij. Nato je predložil željo nemške vlade, da zasliši konferenca nemškega državnega tajnika drja Bergmanna, ki bo raztolmačil nemške protipredloge.

Seja je bila zaključena ob pol petih in se bo nadaljevala jutri popoldne ob treh.

Turčija popušča v manjšinskem vprašanju

IZREDNA SEJA ANGORSKEGA PARLAMENTA. — NOVE INSTRUKCIJE LAUSANNSKI DELEGACIJI. — MANJŠINSKO VPRAŠANJE SE BO PREDLOŽILO ZVEZI NARODOV.

Lausanne, 2. januarja. sn. Po delnem zastoju, ki je nastal v delu lausannske konference vsled božičnih praznikov, se je začelo danes zopet redno delo. Kot prva se je sestala dopoldne manjšinska komisija, ki pa je razpravljala le o zadevah podrejene važnosti, tičočih se zlasti stališča posameznih oseb in rodbin. O političnih vprašanjih komisija ni razpravljala, ker so turški delegati izjavili, da ne morejo podati nikakih novih izjav, ker pričakujejo novih instrukcij svoje vlade.

V Angori se je namreč sestala sinoči narodna skupščina k izredni seji, da sliši referat včeraj zjutraj iz Lausanne dospelega turškega delegata Hasan-bega. Ta je poročal skupščini o dosedanjem poteku lausannske konference in o stališču, ki ga je zavzela turška delegacija napram predlogom in zahtevam evropskih velesil. Skupščina, ki je zborovala v tajni seji, je Hasanbegovo poročilo odobrila in odobrila s tem tudi postopanje turške delegacije v Lausanni. Obenem je sklenila nove instrukcije, katere je vlada brezžično sporočila v Lausanno.

Tukajšnja turška delegacija je danes popoldne sprejela te nove instrukcije. Delegati o njihovi vsebini seveda molče, izjavljajo pa, da je **skupščina delegacijo pooblastila, da pristane na nekatere koncesije napram zaveznikom. Kakor posamezni člani delegacije zatrjujejo so te koncesije take, da omogočujejo nadaljnja pogajanja z zavezniki in ustvarjajo možnost sporazuma.**

Na podlagi teh izjav je manjšinska komisija sklenila, da izvoli poseben odbor, ki naj izdela štatut za varstvo manjšin. Če bi se tudi na osnovi tega štatuta ne mogel doseči sporazum, se namerava prepustiti ureditev manjšinskega vprašanja Zvezi narodov. Turčija bi bila baje s tem zadovoljna, ker smatra da bi Zveza narodov njej ne mogla naložiti drugačnih in večjih obveznosti do narodnih manjšin kakor jih imajo druge države.

VSTAJA V MOSULU?

Lausanne, 2. januarja. u. Tukajšnja turška delegacija je prejela danes uradno obvestilo turške vlade iz Angore, da je izbruhnila med Kurdi in v celem mosulškem vilajetu proti Angležem naperjena ustaja, ki hoče doseči, da se vstaško ozemlje priključi Turčiji. Francoska in angleška delegacija dosedaj o vstaji nista prejeli nikakih poročil. Angleži izjavljajo, da turški vesti ne verjamejo, ampak jo smatrajo le za poizkus, pospešiti pogajanja o mosulskem vprašanju in pripraviti Anglijo do večje popustljivosti.

ANGLEŽI SE UTRJUJEJO OB DARDANELAH.

London, 2. januarja. s. «Times» poročajo iz Carigrada, da so angleške čete na maloazijski obali utrdile višine, ki obvladujejo Skutari in ozemlje med Skutarijem in Izmidom. Prišlo je tudi že do ponovnih prask med turškimi in angleškimi stražami.

HARRINGTON BO ODPOKLICAN.

London, 2. januarja. e. Angleški vrhovni poveljnik Harrington v Carigradu bo prevzel sredi leta zopet kako vojaško poveljstvo v Angliji. Ker je že večkrat izrazil željo, da bi odstopil, bo najbrže takoj po sklepu lausannske konference razrešen svojega službovanja.

AMERIŠKI SENAT ZA RAZOROŽENJE NA MORJU.

Washington, 2. januarja. u. Senat je odobril proračun za mornarico, ki znaša 325 milijonov dolarjev. Sprejel je tudi amendement k temu zakonu, v katerem se naproša predsednik Harding, naj prične pogajanja, da se doseže sporazum za omejitev oboroževanja.

BACILI KOLERE IN KUGE NA ULICI.

London, 2. januarja. l. Tukaj je našel neki stražnik na ulici zavoj s 25 tubami, v katerih so bile cele kulture bacilov kolere in kuge, nekatere tube so bile odprte in vsebina je iztekla po cesti. Očividno gre za dejanje blaznega človeka. Vrše se obširne preiskave.

DELAVSKI NEMIRI V LONDONU.

London, 1. januarja. u. V soboto je prišlo v mestnem delu Londona Battersen, do spopadov med policijo in brezposelnimi. Zadnji so vdrli v poslopje občinskega sveta ter zahtevali podpore. Nato so zasedli neko gostilnico. Policija je prijela več oseb. Dve kolovodji teh demonstracij sta bila obsojeni na 21 dni ječe, ostali pa v denarne globe.

= **Madžarske reparacije Jugoslaviji.** Madžarski poslaniški odpravnik v Beogradu je interveniral pri naši vladi, naj bi dovolila, da se dolgovi, ki jih mora plačati Madžarska na račun reparacij v živini, zamenjajo s poljedelskimi stroji in železniškim materialom, ker je letošnji prirastek živine na Madžarskem tako neznaten, da krije komaj domače potrebščine. Ni dvoma, da bo naša vlada sprejela ta predlog, posebno, ker je bila letošnja priploditev živine v naši državi zelo velika in je pomanjkanje poljedelskih strojev in železniškega materiala občutno.

Borza dne 2. jan.

Zagreb, *devize:* Dunaj 0.133 — 0.134, Berlin 1.30 — 1.35, Pešta 3.93 — 4, Milan 471 — 475, London 433 — 434, Newyork 92 — 93, Pariz 670 — 677, Praga 293.50 — 295.50, Sofija 58 — 60, Švica 1775 — 1780, Varšava 0.53 — 0.54, *valute:* dolar 90.50 — 91.75, češke krone 290 — 292, madžarske krone 4, franki 670, napoleoni 325, švic. franki 1770 — 1775, lire 467.50 — 470.

Beograd, *devize:* London 430.50 — 431.50, Pariz 674 — 676, Ženeva 1766 — 1770, Solun 106 — 107, Milan 473 — 474.75, Praga 294 — 295, Berlin 1.28 — 1.30, Dunaj 0.1325 — 0.1335, Bukarešt 53.75 — 54, Sofija 63.

Curih: Berlin 0.0725, Newyork 528.25, London 24.50, Pariz 39.20, Milan 27.05, Praga 16.45, Budimpešta 0.2175, Bukarešta 3.10, Beograd 5.50, Sofija 3.65, Varšava 0.03, Dunaj 0.0075, avstr. žig. krone 0.0076.

Dunaj, *devize:* Beograd 699 — 701, Berlin 9.60 — 9.90, Budimpešta 27.65 — 27.75, London 325.550 — 326.150, Milan 3546 — 3554, Newyork 70.175 — 70.325, Pariz 5099 — 5031, Praga 2137 — 2143, Sofija 459.50, Varšava 3.65 — 3.75, Curih 13.285 — 13.315, *valute:* dolarji 69.875 — 70.175, levi 438 — 442, nemške marke 9.45 — 10.45, funti 324.750 — 325.750, fr. franki 5060 — 5090, lire 3512.50 — 3527.50, dinarji 688 — 692, poljske marke 3.45 — 3.75, leji 386 — 388, švic. franki 13.195 — 13.255, češke krone 2120 — 2130, madž. krone 26.50 — 26.70.

Praga, *devize:* Dunaj 4.65, Berlin 44, Rim 163.25, Budimpešta 1.35, Pariz 235.25, London 147.875, Newyork 31.80, Curih 606.25, Beograd 50.65, avstr. žig. krone 4.60.

Berlin, *devize:* Dunaj 1039, Budimpešta 301, Milan 36.907, Praga 22.543, Pariz 53.366, London 33.416.25, Newyork 724.185, Curih 137.156, Beograd 74.31.

Komunistični proces v Celju

Celje, 1. januarja 1923.

V soboto se je pred tukajšnjim okrožnim sodiščem ves dan vršila razprava proti trboveljskim komunistom, za katero je vladalo veliko zanimanje. Proces je dokazal, da komunistični rovarji kljub obznani niso ustavili svojega protidržavnega delovanja, ampak isto na skrivaj še poglobili in skušali zlasti mladino zastrupiti s komunističnimi utopijami. Glavni obtoženec je bil Anton *Manfreda*, ki se je podpisal tudi kot Pavle oz. Ivanov Kivešljob (beri nazaj boljševik), njegovi sotrudniki pa Albin *Erjavc*, Franc *Kozar* in Franc *Bogve*.

Tajni sestanki v trboveljskem gozdu. Zveze z inozemstvom.

Obširna obtožba, ki se je čitala nad poldrugo uro, dolži Manfredo, da je propagiral komunizem in organiziral in podpiral udruženja, ki imajo namen, vršiti komunistične ideje. Orožniki so zaplenili pri njem številne zapiske, iz katerih je razvidno, da so se od 20. do 22. avgusta 1922 vršili v trboveljskem gozdu tajni sestanki komunistov Manfreda in Erjavca ter nekega Vladimirovića, Popovića, Šmida, Marinkovića in drugih iz Beograda, na katerih se je razpravljalo zlasti o antimilitarističnih ciljih komunistične stranke in o vstopu hrastniškega mladinskega društva «Iskra» v komunistično službo. Naglašalo se je tudi, kako so jih italijanski komunisti podpirali z denarjem. Vladimirović pa je pojasnil, kako smer je zavzel Zinovjev na drugem kongresu komunistične stranke v Rusiji. Pri Manfredi so našli tudi sekcijska pravila «Stranke komunistične omladine Jugoslavije», s podpisom dveh odbornikov Pavla in Ivana Kivešljoba in izvirajo iz avgusta 1922 in obsegajo 43 točk. Pravila določajo, da morejo biti člani stranke komunistične omladine aktivni člani *strokovne* in legalne organizacije, tihi in molčeči. Sekcija vzdržuje najtesnejše zveze z balkansko federacijo in *italijansko* komunistično stranko. V legalnih mlad. organizacijah morajo biti vsa važnejša odborniška mesta v rokah članov *ilegalne* organizacije, ki niso kompromitirani pred oblastmi.

Smernice ilegalnih organizacij.

V zaplenjeni prilogi z naslovom «Politična situacija in naloga komunistične stranke omladine Jugoslavije» so začrtane smernice delovanja. Prva naloga je, da se organizira na vse pripravljen *ilegalni* organizacijski aparat, ki bo sposoben za velike akcije, pred katerimi stoji komunistični pokret. Posebno je treba zveze z *inozemstvom* in ilegalnega tiska. Propaganda se mora zanesti med delavsko in kmetsko mladino in zgraditi celo omrežje celic v vojski za antimilitaristično delo v smislu kongresne resolucije. Napeti je treba tudi vse sile, da se ukine zakon o zaščiti države in zruši sedanji režim. Legalne organizacije morajo biti podrejene ilegalnemu aparatu, ki vodi vso politiko preko omrežja ilegalnih celic. Pri Manfredi so dalje našli seznam oseb, ki vodijo centralno upravo komunistične stranke v Jugoslaviji (za Slovenijo Milan Marinković in Pavle Kovač) in navodila za organizacije legalnega in ilegalnega izobraževalnega dela komunistov.

Obtoženci taje.

Obtoženi Anton Manfreda je priznal tajne sestanke, kakor tudi, da je on izdelal podrobne načrte, ki pa jih je hotel uporabiti šele tedaj, ko bi bila komunistična stranka politično od države zopet dovoljena. Pavle oz. Ivanov Kivešljob je on sam. V svojem zagovoru pa je zabredel v taka nasprotja, da se je pričel izgovarjati z zmedo.

Drugi obtoženec Albin Erjavec je zanikal vsako zvezo z Manfredo v svrho komunistične propagande, priznal pa je, da je bil svojčas komunist. Glavni priči, orožnika Matija Rutar in Franc Štandefier pa sta nasprotno potrdila, da jima je Manfreda sam povedal, da se je tudi Erjavec udeležil sestanka v gozdu.

Franceta Kozarja, ki je bil tajnik komunistične «Iskre», je takoj po aretaciji Manfreda in Erjavca opozoril dijak Karel Šalesin, naj takoj odstrani vse spise in opusti delovanje v «Iskri», ker utegne biti tudi on aretiran. Kozar je trdovratno zanikal vsako komunistično propagando.

Pri Francetu Bogvetu so našli na deskah v golobnjaku skrite litografirane «Resolucije o politični situaciji in najbližjih nalogah komunistične stranke, dalje več pisem od izgnanega kom. voditelja Janka Petakovića. Bogve, ki je centralni tajnik Zveze rudarskih delavcev za Slovenijo (bivših komunistov) v Trbovljah, je pri razpravi izjavil, da mu je resolucijo in komunistični koledar prinesel neki krošnjar iz Italije, ko pa je videl, da sta prepovedana, je skril vse v podstrešje. Niti na misel mu ni prišlo, da se pripravljajo kaka nasilja proti režimu, še manj pa je vedel, da bi moral to prijaviti oblastim.

Državni pravdnik je predlagal obsodbo po obtožbi in naglašal zlasti, naj se pri odmeri kazni spozna nevarnost za vse one delavske kroge, ki se še dajo izrabljati za komunistični evangelij in njega razširjenje, zagovornika dr. Ogrizek in dr. Goričan pa sta predlagala oprostitev, češ da je šlo tu za politične otročarije.

Razsodba.

Po polurnem posvetovanju je senatni predsednik pozno zvečer razglasil sodbo, po kateri je Anton Manfreda kriv hudodelstva po čl. 1 zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi, ker je propagiral komunizem in organiziral in podpiral udruženja, ki imajo za namen propagando komunizma, ter se obsodi na *dve leti težke ječe*, z enim postom in trdim ležiščem mesečno. Ostali obtoženci so bili radi pomanjkanja zanesljivih dokazov oproščeni, čeravno so močno osumljeni obtoženih dejanj. Ker pa je državni pravdnik radi oprostitve Bogveta priglasil ničnostno pritožbo, je senat sklenil, da ostane Bogve še dalje v zaporu, dočim sta bila Erjavec in Kozar izpuščena na svobodo. Anton Manfreda je sprejel kazen z nasmehom.

Nedvomno je, da bodo tej sodbi sledili sedaj še ukrepi oblasti, ker je bil obsojeni Manfreda ustanovitelj hrastniške «Iskre» in član «Zveze rudarskih delavcev» v Trbovljah in ker se tudi Franc Bogve kot tajnik «Zveze rud. delavcev» kljub zaenkratni oprostitvi ni mogel oprati očitka prikrivanja komunistične «Resolucije», ki ščuva celo proti obliki vladavine, proti vladnemu režimu in jugoslovenskemu nacijonalizmu v obče.

Kaj bo s stanovanji?

Beograd, 1. januarja.

Pod gornjim naslovom priobčuje «Vreme» razgovor z ministrom za socialno politiko dr. Peričem o stanovanjskem vprašanju. G. minister izjavlja, da je dolžnost vlade, da uveljavi stanovanjski zakon, ki je bil sprejet že prejšnje leto v Narodni skupščini in ki je stopil v veljavo prvega tega meseca. V slučaju, da bi parlament deloval, bi mu mogla vlada predložiti izvestne izpremembe in popravke, ali tako ga mora vlada absolutno izvajati. (Ali niso radikalci krivi, da novela stanovanjskega zakona ni bila sprejeta od skupščine?) «Vreme» poroča na koncu razgovora z ministrom, da je njen urednik doznal iz zanesljivega vira, da namerava vlada, predložiti novi skupščini ki se sestane koncem aprila, nov načrt stanovanjskega zakona, po katerem bi ostale stanarine iste, kakršne so bile do 1. januarja. Razven tega kani bajé vlada izposlovati temu zakonu povratno moč od 1. januarja. «Vreme» pristavlja, da bi bil z ozirom na to zakon, ki je stopil v veljavo 1. januarja le provizoren in vsi sporti, ki bi radi njega nastali, bi ostali nerešeni do sprejetja novega zakona. Tako bi spori sami od sebe prenehali, a stanarine bi ostale, kakršne so bile do 1. januarja.

«Vreme» priobčuje torej na isti strani dve docela si nasprotni gledišči z ozirom na izvajanje stanovanjskega zakona. Že samo to dokazuje, da si vlada sama ni na jasnem kako bi se rešil zagate, v katero je zašla, ker se je onemogočilo sprejetje stanovanjske zakonske novele. Sedaj je zmeda v stanovanjskem vprašanju še večja in škoda, ki jo lahko imajo ljudje na tej ali oni strani utegne postati naravnost usodepolna.

Zmaga demokratske omladine na beograjski univerzi

Beograd, 1. januarja.

Včeraj so se vršile na beograjski univerzi volitve nove uprave za «Pobratimstvo», stanovsko organizacijo celokupne beograjske omladine. Agitacija za volitve je bila zelo živahna. Kakor poroča časopisje, so radikalski ministri in poslanci dali radikalski omladini svoje avtomobile na razpolago da dovedo na volišče vse radikalce. Občni zbor «Pobratimstva» se je pričel ob 9. uri zjutraj. Govorili so zastopniki demokratske, radikalske, republikanske in komunistične omladine. Nato so se pričele volitve.

Beograjska javnost je z napetostjo pričakovala izida volitev, rezultat pa je bil razglašen na novega leta dan ob 1. uri ponoči. Zmagala je demokratska omladina, ki je dobila 655 glasov. Radikalci so dobili 621, komunisti 473, republikanci 294 in zemljoradniki 97 glasov. V novi upravi dobijo demokrati 8 mest in 2 mesti v nadzornem odboru, radikalci 7 + 2, komunisti 6 + 2, republikanci 3 + 1, zemljoradniki pa 1 mesto.

Med glasovanjem so se vršili burni prizori. Radikalci so poskušali terorizirati dijaštvo ter so se posebno brutalno obnašali proti dijakinjam. Rezultat so radikalci sprejeli s huronskim kričanjem, demokrati z živim odobravanjem. Potem so demokrati z razvito jugoslovansko državno zastavo manifestirali po Beogradu ter odšli pred stanovanje Ljube Davidovića, kjer je spregovoril vseučiliščnik Dušan Popović, ki je izjavil, da je zmaga demokratskih dijakov na beograjskem vseučilišču z ozirom na sedanje razmere zelo značilna. G. Ljuba Davidović se je na oknu svojega stanovanja, držeč v roki državno trobojnico, zahvalil za pozdrav demokratskih dijakov ter izjavil, da je dan zmage demokratskih dijakov eden njegovih najbolj srečnih, ker vidi, da boda oni, ki so se od nekdaj borili za idejo demokratske stranke, z lahkim srcem izročili posle mladini, ki je s svojim nastopom dokazala, da razume prava načela demokracije. V svojem nadaljnem govoru je g. Ljuba Davidović obrazložil borbo demokratske stranke za narodno edinstvo ter izjavil, da je njegova generacija do sedaj vedno stavila vse svoje sile na razpolago za edinstvo stranke in za delo med narodom. Po zmagi naše omladine more biti stranka sigurna, da bo demokratska omladina vedno stremela za tem, da se ohranijo principi prave demokracije. Burno odobravanje je spremljalo izvajanja demokratskega voditelja.

Pri povratku so se postavili demokratom nasproti radikalski študenti s srbsko zastavo in klici: Dole Jugovina! Živela Srbija! Demokrati so odgovarjali s klici: Živela Jugoslavija! Že se je zdelo da pride do dejanskih spopadov, in radikalci so pričeli kričati: Raztrgati nam hočejo srbsko zastavo!, ko je nastopil eden izmed voditeljev demokratske omladine ter dejal: «Tovariši! Mi visoko dvigamo svojo jugoslovansko zastavo. Globoko pa se klanjamo tudi častitljivi srbski trobojnici, ki je vihrala v bojih za svobodo. Ne dajmo se izzvati k činu nespoštovanja proti njej. Pozivam Vas, da se takoj razidemo!» Demokrati so sprejeli nagovor z velikim odobravanjem ter se nato takoj razšli.

Politične beležke

+ **Političnо društvo JDS za vodmatski okraj** vabi odbornike na sejo, ki se vrši danes zvečer ob 8. v društveni knjižnici, Bohoričeva ulica 9. — Odbor.

+ **Vlada in «Orjuna».** Beograjski «Balkan» javlja iz krogov, ki stojijo blizu ministrstvu notranjih del, da bo minister notranjih del v soglasju z ministrskim svetom izdal nekak komunike proti organizaciji jugoslovanskih nacijonalistov, češ, da hočejo biti oblast nad oblastjo. Verujemo, da ta agilna organizacija ni simpatična radikalcem že radi svojega jugoslovanskega imena.

+ **Volilne prognoze.** Radikalsko slovensko glasilo «Radikal» objavlja v svoji številki od 30. decembra izpod peresa gosp. S (dr. Sajovic) nekako volilno prognozo ter pravi med drugim. «Za ljubljanski mandat ima ključ v rokah JDS; niti klerikalo - komunisti, niti Zajednica ga ne morejo dobiti brez pomoči JDS. Vsled tega je verjetno, da se bo naredil kompromis v korist novi osebi ali stranki med JDS in Zajednico.» Za Ljubljano bi bilo po mnenju gosp. S. najbolje, ako bi bil to — radikalec. V ljubljanskem volilnem okrožju daje «Radikal» Samostojnim dva mandata, v mariborskem pa enega. JDS bo dobila po njegovem mnenju v ljubljanskem in mariborskem okrožju po en mandat, ljubljanski mestni mandat pa da je za stranko izgubljen. Glede radikalcev je g. S. nebotičen optimist, daje jim na Kranjskem mandat, privošči enega tudi na Štajerskem in upa na ljubljanskega, češ, če bi iz Slovenije prišli v parlament kar trije srbski radikalci, bi bilo to «neprecenljive vrednosti». Nadalje prisoja «Radikal» soc. demokratom en mandat na Štajerskem, Nemcem enega, komunistom pa po enega na Kranjskem in na Štajerskem. Glede ostalih mandatov smatra g. S., da bodo pripadli klerikalcem. On je sicer mnenja, da je od taktike in uvidevnosti drugih skupin odvisno, ali bo Slovenija izročena nadvladi klerikalizma, prihaja pa do čudne konsekvence, da se da to preprečiti le na ta način, ako dobijo — radikalci zaželjene tri mandate!

+ **Nedeljivost Slovenije.** Jajčji ples «Slov. Naroda» se nadaljuje. Včeraj v uvodniku brani vlado, ker je z imenovanjem velikih županov razdelila Slovenijo. Pravi, da ji bo ravno ta korak pridobil «zaupanje v očeh ljudstva», ker bi bila sicer kršila ustavo in zakon. Isti list je pred par dnevi, ko je počil glas o imenovanju dr. Sajovica za velikega župana v Mariboru, ponosno poročal, da je Ivan Hribar v spremstvu šel imenom radikalcev in zajedničarjev zahtevat v Beograd, naj se kršita zakon in ustava in z neimenovanjem velikih županov zagotovi nedeljivost Slovenije. Beograjski božični potniki so se torej drugače pridušali v Ljubljani nego so pohlevno govorili v Beogradu. Pristali so na razdelitev proti temu, da se komentar v «Slov. Narodu» glasi: «Ako bo novo izvoljena skupščina po svoji kvalificirani večini izrekla, da je glede velikosti oblasti treba korekture na ustavi, naj jo izvrši.» Za enkrat pa je tako in «Slov. Narod» je z vlado zadovoljen do — revizije ustave. Iz vsega sklepa glavni organ radikalozajedničarjev, da se radikalci ne bodo upirali nedeljivosti Slovenije, «kadar (!) pride na vrsto (!) v novo izvoljeni skupščini.» Ker pa sme o premembi ustave sklepati samo nova, posebej izvoljena ustavotvorna skupščina, ne pa navadna skupščina, ki se voli dne 18. marca, se radikalska stranka lahko tolaži, da bo precej časa preteklo, predno jo bo mogel «Slov. Narod» prijeti za besedo. Ta čas pa bo ustava provedena. Kakor je videti, nismo več daleč narazen kajti tudi mi trdimo, da naj se ustava provede. Če se bi po njeni provedbi v praksi pokazalo, da bi to in ono bilo praktičneje drugače urediti, in če se more taka kasnejša revizija izvršiti brez hudih potresov v političnem in gospodarskem življenju naroda, tedaj se tudi mi ne bomo branili sodelovati, da se ustava prilagodi demo, da se ustava bolj prilagodi nanovim potrebam. Narobe, skrbeli bošemu demokratskemu programu. «Slovenski Narod» je priplesal iz Zagreba že prav blizu Beograda.

+ **Radikalci in razdelitev na oblasti.** Resnici na ljubo in to samo, da se še enkrat v naši javnosti ugotovi pravo stanje stvari, danes, ko je vlada izvedla razdelitev Slovenije v dvoje oblasti, opozarjamo na sledeča historična fakta: Prvi načrti ustave iz vlade gosp. Vesnića in Pašića so predvidevali nizek maksimum prebivalstva za oblast. V odločilni fazi je demokratska stranka zahtevala, da se omogoči ustanovitev še večjih oblasti. Po daljših pogajanjih je radikalska stranka kakor na poslednjo koncesijo pristala na 600.000. V demokratskem klubu je pred končnim glasovanjem predlagal posl. dr. Žerjav, naj se kot maksimum določi 1,000.000 in to z ozirom na olajšanje bodočih solucij na Hrvatskem. Proti temu se je izjavil gosp. Davidović, ki je pristal največ na 800.000, medtem ko je g. Pribičević pristal na Žerjavov predlog. Pri sledečih pogajanjih v vladi je g. Pašić sprva ultimativno vztrajal na 600.000 in šele s trudom se je končno posrečilo izvleči iz stranke gg. Pašića in Ljube Jovanovića število 800.000 kot poslednji kompromis.

+ **Komunistična stranka se ne udeleži volitev.** Kakor poročajo iz Beograda, je minister za notranje zadeve odredil, da se proti novi delavski stranki «Proletarska stranka» uporabi zakon o zaščiti države. Stranki se bo torej zabranila udeležba pri volitvah.

+ **Volilni bloki.** Iz Beograda se poroča, da v vseh okrajih kjer volilna matematika to priporoča, kujejo opozicijonalni bloki proti radikalcem. Zlasti se družijo zemljoradniki z demokrati na ta način, da močnejši dobe nositelje list, slabejši pa nastopajo kot okrajni kandidati. S tem bo rešenih več mandatov in bo agitacija opoziciji zelo olajšana. V zvezi s temi poročili pišejo beograjski listi, da se pripravlja v Sloveniji napredni blok proti klerikalcem. Napram tej vesti moremo samo konstatirati, da je demokratska stranka ves čas na stališču, da je tak blok koristen in potreben, ker bi olajšal delo in bi uporabil vse napredne moči. Obenem pa moramo ugotoviti, da «Samostojna kmetska stranka» tak blok odklanja, češ, da se kot razredno stanovska stranka ne more vezati v nobeno koalicijo s strankami, ki ne stoje na enakem razredno stanovskem stališču. S tem odklanjajočim korakom je SKS prav iskreno ustregla SLS in Šusteršiču.

+ **Izmišljene italijanske vesti o mobilizaciji v Jugoslaviji.** Z ozirom na alarmantna poročila italijanskih listov o nekaki skrivnostni mobilizaciji in grupaciji naše vojske, izjavlja uradni beograjski «Presbiro», da so vse te vesti popolnoma izmišljene in brez vsake podlage, kar je pri nas že itak vsakdo vedel.

Po svetu

— **Morilec predsednika poljske republike Narutowicza obsojen na smrt.** Razprava proti morilcu predsednika poljske republike Narutowicza je končana. Pri razpravi je obtoženec priznal svoj zločin in naglašal, da je imel najprej namen umoriti maršala Pilsudskega, toda ker je doznal, da Pilsudski noče sprejeti predsedstva, je od tega svojega sklepa odstopil. Morilec je bil obsojen na smrt.

— **Koliko stane Nemčijo okupacija.** Interesantno statistiko priobčuje najnovejši zvezek nemškega službenega glasila «Wirtschaft und Statistik». Po podatkih te revije je Nemčija plačala dosedaj na račun stroškov za okupacijo Porenja po francoskih in angleških četah 3600 milijonov zlatih mark, ter 39 milijard papirnatih mark, torej več nego je znašala celokupna vojna odškodnina, ki jo je Nemčija leta 1871. prejela od Francije. Plače članov antantne reparacijske komisije, ki posluje na Nemškem, znašajo več nego celokupne plače vseh 90.000 uradnikov nemške centralne državne uprave. Za stanarino in prehranjevalne stroške raznih antantnih kontrolnih komisij mora nemška vlada plačevati skoraj ravno toliko, kolikor znaša rentnina vseh 1,6 milijonov za delo manj sposobnih invalidov. Najočitnejše diference pa se kažejo pri osebnih prejemkih članov in uslužbencev antantnih kontrolnih komisij, ki poslujejo na Nemškem. Če je predsednik take komisije angleški general, dobiva letne plače 78,6 milijonov mark, angleški vojak prostak, ki je dodeljen komisiji kot sluga, ima letno 5 milijonov mark, približno za poldrugi milijon *več* nego šef nemške državne vlade, državni kancler, katerega letna plača znaša po odbitku davkov 3 milijone 530 tisoč mark, in skoraj dvakrat toliko kakor nemški minister, ki prejema letno 2,952.000 mark. Lahko si predstavljamo s kako prijaznimi očmi gledajo Nemci te svoje «pijavke», kakor jim pravijo.

Prosveta

Ljubljanska drama.

Sreda, 3.: «Idijot». Začetek ob pol 8. E.
Četrtek, 4.: «Kralj na Betajnovi». A.
Petek, 5.: Zaprto.
Sobota, 6.: ob 3. popoldne: «Peterčkove poslednje sanje». Izv. Ob pol 8. zvečer: «Idijot». Izv.
Nedelja, 7.: Ob 3. popoldne: «Peterčkove poslednje sanje». Izv. Ob 8. zvečer: «Živi mrtvec». Izv.
Ponedeljek, 8.: «Liliom». B.

Ljubljanska opera.

Sreda, 3.: «Carmen». B.
Četrtek, 4.: «Sevilijski brivec». C.
Petek, 5.: «Mefistofeles». E.
Sobota, 6.: «Carmen». Izv.
Nedelja, 7.: «Mefistofeles». Izv.
Ponedeljek, 8.: Zaprto.

Mariborsko gledališče.

Sreda, 3. ob 19.30: «Faust». A.
Četrtek, 4.: Zaprto.

II. sinfonični koncert Zveze godbenikov za Slovenijo. Kakor je bilo že objavljeno, priredi Zveza godbenikov za Slovenijo v pondeljek dne 8. jan. svoj II. sinfonični koncert. Na programu so to pot: Dvořak (Simfonija D-dur), Novak (Slovaška suita) in Čajkovskij (Klavirski koncert b-moll s spremljevanjem orkestra). Pri koncertu sodeluje naš domači umetnik, pianist g. Anton Trost iz Dunaja. Koncert dirigira g. Niko Štritof. Predprodaja vstopnic se prične z današnjim dnem v trgovini Glasbene Matice, v poslopju Filharmonične družbe na Kongresnem trgu. Sedeži so po 20, 18, 15, 12, 10, 8 in 6 Din; stojišča po 8 Din, dijaška po 2 Din.

Sokolstvo

Sokol II. v Ljubljani. Bratje, sestre! Preminul nam je br. Anton Petrovčič, računski ravnatelj, član našega društva od njega ustanovitve. Pogreb se vrši danes ob 3. uri popoldne iz Cerkvene ulice št. 1. Zbiramo se na Grabnu ob pol 3. uri. Bratje v kroju. Udeležba polnoštevilna. Odbor.

Sokol v Kranju ima svoj XXV. redni občni zbor v petek 5. januarja 1923 ob pol dvajseti uri v telovadnici.

Sokolsko društvo v Žužemberku ima svoj redni občni zbor dne 6. januarja 1923 ob 14. uri v novi društveni dvorani.

Sport

S. K. Primorje v Ljubljani. Redni občni zbor Primorja se vrši 6. t. m. ob 10. uri dopoldne v salonu gostilne pri «Levu», Gosposvetska cesta in ne, kakor je bilo pomotoma javljeno, v mali posvetovalnici na magistratu. Dnevni red običajen. Tajnik.

Še nekatere novoletne tekme v inozemstvu. Barcelona: Amateure (Dunaj) : F. C. Barcelona 0 : 4 (revanžna tekma). Sparta (Praga) : F. C. Espagnol (Barcelona) 1 : 0 (0 : 0). S. Sebastiano: Real Societas San Sebastiano : Sportklub (Dunaj) 3 : 2 (1 : 1).

Italija : Nemčija 3 : 1 (0 : 0). V nedeljo se je vršila v Milanu nogometna tekma med reprezentancama Italije in Nemčije. Italija je po izbirni tekmi, ki se je vršila 24. decembra, postavila močno moštvo, v katerem naj omenimo predvsem znanega branilca De Vechija. Prva polovica je ostala neodločena z 0 : 0. Vodstvo je doseglo nemško moštvo v drugi polovici, vendar pa se je Italijanom posrečilo v drugi polovici zabiti tri gole in s tem doseči zmago. Tekmi, za katero je vladalo veliko zanimanje je prisostvovalo 28.000 gledalcev.

Objave

• *Nekatera poglavja iz higijene «dojenčka» za praktične zdravnike.* Gospod dr. Matija Ambrožič priredi v okvirju organizacije sekundarijev za Slovenijo v Ljubljani naslovno predavanje in sicer vsak ponedeljek od 19. — 20. ure v predavalnici ured. oddelka javne bolnice v Ljubljani skozi 6 tednov. Začetek 8. prosinca 1923. Za nečlane organizacije stane ciklus 150 Din. Odbor.

• *Ravnateljstvo mestnega vodovoda ljubljanskega* nam poroča, da bo popravljalo glavno vodovodno cev, ki vodi iz Kleč v reservar na Tivolskem hribu. Ta cev se je morala zapreti tako, da prihaja voda v mestno omrežje samo po manjših ceveh. Vsled tega ne bodo imeli vsi deli mesta zadosti vode. Priporoča se skrajna štedljivost z vodo, ker bo le na ta način mogoče, da bodo tudi višje ležeči deli mesta dobivali nekaj vode. Popravljanje cevi bo trajalo najbrže 2 dni.

• *Društvo državnih policijskih nameščencev za Slovenijo v Ljubljani* priredi dne 6. januarja 1923 ob 8. uri zvečer v veliki dvorani hotela Union plesni večer z bogatim srečolovom. Sodeluje celokupna godba Dravske divizije. Ker je čisti dobiček namenjen podpornemu skladu vdov in sirot omenienega društva, prosimo za mnogoštevilno udeležbo.

• *Prostovoljno gasilno društvo v Sodražici* priredi na dan Sv. 3. kraljev svojo veselico s sodelovanjem izobraževalnega odseka v Sodražici v dvorani pri tov. Štrbenku. Začetek ob 6. uri zvečer. Vspored: «Dva gluha», šaljiva igra; srečolov, šaljiva pošta, prosta zabava in ples. K obilni udeležbi vabi odbor.

• *V petek dne 5. januarja* gremo v hotel Tivoli na veselico katero priredi Zveza nastavljencev denarnih zavodov in velepodjetij. Zabavali se bomo neprisiljeno, cena pijačam in jedilom kakor navadno. Pridite!

• *5000 dinarjev nagrade.* Dne 29. novembra ob 17.45 uri sem bil za Bežigradom po neznancu napaden in oropan večje vsote denarja. Ker je bil denar erarično, sem vso škodo erarju sam takoj pokril in sem s tem izgubil skoro vse svoje premoženje. Zato obljubljam onemu, kdor izsledi roparja, nagrado 5000 dinarjev. — Podporočnik Fran Malgaj.

• *Izgubil se je* v Ljubljani v pondeljek 1. januarja okrog 8. zvečer lornjon na dolgi zlati verižici od vogala Bleiweisove ceste po Rimski cesti do Valvazorjevega trga. Odda naj se proti dobri nagradi v našem upravništvu.

• *Izgubila se je zlata* ženska ura včeraj zjutraj v Ljubljani na poti od Šiške, mimo državnega kolodvora, po Gosposvetski cesti, Dunajski cesti do Zvezde. Ker ura ni bila last izgubitelja in ta utrpi veliko škodo, se pošten najditelj naproša, da jo odda proti visoki nagradi na upravo lista. Pred nakupom se svari.

Domače vesti

* **Izpremembe v dvornem osobju.** Kraljevi adjutant, polkovnik Gjuro Josipović, in ordonančni oficir, podpolkovnik Milan Jovičić, sta razrešena svojih dolžnosti. Josipović je imenovan za pomočnika upravnika vojne akademije, Jovičić pa za komandanta prve divizije 15. artiljerijskega polka v Osjeku. Posebno presenečenje je vzbudila v Beogradu izmena podpolkovnika Jovičića, ki je bil od početka svoje oficirske karijere v dvorni službi. Ni izključeno, da bo podpolkovnik Jovičić, ki je v dvorni službi napredoval brez majorskega izpita, prosil sedaj za vpokojitev.

* **Odličen gost v Ljubljani.** Gosp. Emile Haumant, profesor za slavistiko na pariški univerzi, ki se vrača iz Beograda v Pariz, bo v najkrajšem času dospel v Ljubljano in pri tej priliki predaval tudi pri nas pod pokroviteljstvom francoskega instituta v Ljubljani. Gosp. Haumant, ki je predstojnik stolice za slovanske jezike in književnost na Sorbonni, se je posvetil poleg ruščine vedno tudi v velikem obsegu studiju jugoslovanskih razmer. Vsled svojega temeljitega poznanja historičnih in leposlovnih vprašanj pri Slovanih, je dobil poziv, da vzbuja na Francoskem zanimanje za vse kulturne pojave v slovanskem svetu. Za časa vojne je neumorno pojasnjeval francoski javnosti narodno vprašanje jugoslovansko s publikacijami in predavanji. Bil je vedno v tesnih stikih s svojimi prijatelji gosp. Mailletom in Ernestom Denisom, kateri je, na žalost prezgodaj umrl. Po preobratu je bil eden med prvimi, ki so se odzvali pozivu Ernesta Denisa za ustanovitev slavističnega instituta v Parizu, v katerega je vstopil kot podpredsednik. Objavili bomo pravočasno dan in naslov predavanja našega gosta gosp. Haumanta. Priporočamo občinstvu, da se v velikem številu udeleži tega zanimivega predavanja.

* **Nov projekt zakona za ljudske šole?** Ministrstvo prosvete je po poročilih beograjskih listov imenovalo posebno komisijo, ki ima nalogo, da izdela nov osnutek zakona za ljudske šole.

* **Naši vjetniki v Italiji.** Če se še kak vojni vjetnik nahaja v italijanskem vjetništvu, naj dotičnega priglase svojci pri pristojnem občinskem uradu. V Ljubljani stanujoči naj se tozadevno zglasijo do 15. januarja v vojaškem uradu v Mestnem domu. Druga županstva pa dobijo potrebne informacije pri svojih pristojnih okrajnih glavarstvih.

* **Izpiti za diplomatično službo.** Ministrstvo za zunanje zadeve objavlja, da se bodo vršili od 15. januarja do konca meseca februarja izpiti kandidatov za vstop v diplomatično službo. Izpiti bodo zelo strogi in bodo sprejeti le oni kandidati, ki bodo izpolnili vse pogoje in položili izpit s prav dobrim uspehom. Prošnje je pošiljati do dne 15. januarja na ministrstvo za zunanje zadeve v Beograd.

* **V proslavo 100letnice Pasteurjevega rojstva** priredi Slovensko zdravniško društvo dne 5. januarja ob 17. uri v mestni posvetovalnici slavnostno sejo s predavanjem g. dr. Šimeceve. Vsi zdravniki vabljeni. — Odbor.

* **Splošnega ženskega društva seja** je danes v sredo ob 5. uri popoldne.

* **Angleščina v Mariboru.** V četrtek dne 4. januarja se ustanovi v Mariboru ob 19. uri v kmečki sobi Narodnega doma «Društvo prijateljev angleškega jezika in prosvete». Pripravljalna dela vodi zdravnik dr. Toplak.

* **Smrtna kosa.** V Pobrežju pri Adlešičih je umrla dne 27. decembra gospa Marija Rauchova, soproga znanega belokranjskega graščaka g. Petra Raucha. Pokojnica je bila znana kot ena najbolj gostoljubnih Belokranjic, zlasti v času, ko še ni bilo železnice. Posebno so ji bili pri srcu potujoči dijaki, ki jim je po materinsko postregla. Bodi blagi gospej ohranjen hvaležen spomin! — Načelniku okrajnega zastopa ljutomerskega, veleposestniku Jošku Rajhu na Moti je na starega leta dan umrla štiri in pol leta stara hčerka Danica. — Blag jima spomin!

* **Anton Petrovčič †.** Za prijateljem Z. Jermanom je na novega leta dan odšel v večnost tovariš Anton Petrovčič. Skupaj sta dovršila gimnazijo, skupaj stopila v semenišče in hitro zopet izstopila ter se posvetila skupaj računski stroki. V poslopju finančnega ravnateljstva v Ljubljani sta delovala vse življenje ter dosegla oba čin računskega ravnatelja delegacije ministrstva financ. Kakor Jerman je bil tudi Petrovčič od dijaških let navdušen in izvrsten pevec. Oba sta kot ugledna pevca Glasbene Matice sodelovala na vseh koncertih. Pred 25 leti je bil pokojni Petrovčič «potni maršal» zboroma Glasbene Matice pri zmagoslavnem izletu na koncertovanje na Dunaj. Vesela družabnika sta bila pokojnika in priljubljena v vsej slovenski družbi. Od prevrata dalje je Petrovčič načeloval računskemu oddelku fin. delegacije ter se spričo vedno novih naredb z izredno vnemo in priznano sposobnostjo posvečal svoji težki nalogi. V priznanje zaslug je bil tudi odlikovan z redom sv. Save IV. reda. Bolehal je na ledvicah in je vzlic začasnemu okrevanju končno podlegel bolezni. Pogreb bo danes popoldne ob 15. uri. Odločnemu naprednjaku in odličnemu uradniku, posebej še vrlemu, požrtvovalnemu pevcu ohrani ljubljanska družba najbolj simpatičen spomin. Njegovi obitelji pa izrekamo iskreno sožalje!

* **Zdravstveno stanje v Ljubljani.** Po uradnem zdravstvenem izkazu se je v mestni občini ljubljanski od 24. do 30. decembra 1922 rodilo 22 otrok, umrlo pa je 9 moških in 2 ženski, skupaj 11 oseb in sicer: 2 osebi za možgansko kapjo, 1 za pljučnico, 1 za davico, 1 za zastrupljenjem rane, 1 za srčno hibo, 1 za rakom, 4 osebe pa vsled drugih naravnih smrtnih vzrokov. Pet oseb je v isti dobi obolelo na nalezljivih boleznih: 3 na davici, 2 na škrlatinki.

* **Pravoslavna služba božja v Ljubljani** na pravoslavni božič 6., 7. in 8. januarja se bo vršila v kapeli vojašnice vojvode Mišića po sledečem redu: v soboto dne 6. jan. ob 9. uri izpoved i sv. pričest ob 18.30: «Bdenije». V nedeljo dne 7. januarja in pondeljek dne 8. jan. ob 10. uri služba božja. V torek dne 9. jan. ob 9. uri: Blagodarenije.

* **V nedeljo dne 7. januarja 1923 dopoldne** zboruje Zveza slov. pevskih zborov v Glasbeni Matici v Ljubljani. Iz vse Slovenije dospejo k nam zastopniki pevskih zborov. Svoj praznik praznuje organizacija, v kateri ne poznamo nobene politike in katera ima pred očmi le prosveto, prosvetno vzgojo naroda. Popoldne se vrši v Unionu velik koncert, na katerem nastopajo ljubljanski in izvenljubljanski zbori. Dolžnost našega občinstva je, da zasede dvorano do zadnjega kotička! Vstopnice so na prodaj v Matični knjigarni na Kongresnem trgu.

* **Trgovski sestanek.** Trgovci s specerijskim, kolonijalnim in materialnim blagom v Ljubljani so na svojem sestanku dne 31. decembra sklenili, da bodo od 1. januarja 1923 v nadrobni kakor tudi v prodaji na debelo zaračunavali in prodajali svoje blago le v dinarski veljavi. Glede podrobnostnih razgovorov v stanovskih zadevah se vrši sestanek dne 3. januarja 1923 ob 8. uri zvečer. Povabljeni so vsi trgovci s specerijskim, kolonijalnim in materialnim blagom, z barvami in živili brez izjeme, ali izvršujejo svojo trgovino na drobno ali na debelo.

* **Premeščanje uradništva.** «Slov. Narod» poroča «iz Beograda», da bo načelnik oddelka za soc. politiko Adolf Ribnikar premeščen. Mi smo že dalj časa informirani o predlogih, ki so šli iz Ljubljane v Beograd in katerih cilj je bil, da naj radikalci odstranijo na direkten ali indirekten način nekatere višje uradnike, somišljenike demokratske stranke. V Beogradu se je sedaj začelo splošno preganjanje neradikalskih uradnikov in bomo o priliki o tem še natančnejše poročali. Verjetno bi bilo zato, da radikalska gospoda pozdravi vsako «idejo» za preganjanje neljubih ji uradnikov tudi pri nas. Kolikor smo obveščeni pa dosedaj niti glede g. Ribnikarja niti glede nekaterih drugih gospodov ni ničesar ukrenjeno. Informator «Slov. Naroda» bo moral svoj predlog že ponoviti, da bo uslišan. Radikalci imajo zaenkrat preveč posla z uradniškimi premestitvami in odpusti v srbskih krajih in radi pozabijo na prijateljske nasvete iz Ljubljane..

* **Nebrzdan napad na pokrajinskega namestnika Hribarja** objavlja poluslužbeni radikalski beograjski «Balkan» v svoji novoletni številki. Mi se z njim ne bomo pečali, ker prepuščamo citate iz «Balkana» «Slov. Narodu». Samo dve stvari naj ugotovimo. «Balkan» dela sedaj demokrate odgovorne za gospoda Hribarja ter si upa trditi, da je slučaj Hribar eden razlog več, da je morala priti na krmilo radikalska vlada, ki naj odpravi umazanosti koalicijskega režima in očisti državno administracijo blata. «Balkanu» je gospod Hribar očividno eksponent demokratske stranke! Drugo še interesantnejše dejstvo pa je, da je «Balkan» glasilo ministra saobračaja dr. Velizarja Jankovića...

* **Opozorilo izseljencem.** Pokrajinska uprava za Slovenijo razglaša: Zadnje čase se dogaja, da ameriške oblasti na Ellis Islandu ali zveza prevoznih društev (Atlantic Conference v Bruslju) vračajo izseljence iz naših krajev, ki se nameravajo naseliti v Zedinjenih državah, ker niso zadostili pogojem ameriškega zakona za priseljevanje odnosno, ker nimajo tkzv. register-številke, brez katere nobena naših koncesioniranih prevoznih družb ne more odposlati nobenega izseljenca. Zaradi tega se priporoča vsem izseljencem, ki se hočejo naseliti v Zedinjenih državah ali v katerikoli drugi prekomorski državi, naj se, ko potujejo skozi Zagreb ali pa pred odhodom, javijo pri upravi Državnega prenočevališča (ko načišta) pri državnem kolodvoru v Zagrebu, kjer se jim bodo pregledali potni listi, ali odgovarjajo zakonom naše države, v katero potuje izseljenec. Izseljeniški nadzorni organi bodo brezplačno vidirali potne liste ter pripomnili, da ni nobene zapreke proti odpotovanju dotičnega izseljenca. To se priporoča, ne samo onim, ki potujejo s posredovanjem v naši državi koncesioniranih družb, temveč tudi onim, ki potujejo z listki nekoncesioniranih družb (Cosulich, Faber Line itd.), ki veljajo le do 31. decembra 1923, ker se pač pri teh potnikih največkrat dogaja, da jih ameriške oblasti zavračajo. Ta prijava se priporoča v splošnem vsem izseljencem, ki se nameravajo naseliti v prekomorskih krajih (Južna Afrika, Kanada, Južna Amerika). Potni listi, ki ne bodo vidirani z vizumom imenovanega nadzorstvenega izseljeniškega organa, bodo strožje pregledani po železniških komisarjih na naši meji, ki imajo stroga navodila koga naj puščajo preko meje, koga pa naj vrnejo v domovino.

* **Meščanska šola v Ormožu.** Iz Ormoža nam poročajo, da se je po dolgotrajnem prizadevanju domačih činiteljev vendarle dovolila ustanovitev meščanske šole v Ormožu. Za ravnatelja je imenovan g. Ivan Prijatelj, glavni učitelj na mariborskem ženskem učiteljišču, za učitelja pa Adolf Rozina z ormožke osnovne šole.

* **Protestni shod proti zvišanju najemnine v Mariboru** sklicuje za četrtek ob 20. uri v veliki dvorani Narodnega doma «Društvo jugoslovanskih uslužbencev in upokojencev» skupno z «Zvezo jugoslovanskih železničarjev». Govorila bosta zastopnika državnih uslužbencev in železničarjev.

* **Podraženje kruha v Mariboru.** Mariborski peki bodo od 4. januarja naprej zaradi dviganja cen pri moki povišali cene kruha za 50 par pri kilogramu. Kilogram belega kruha bo stal torej poslej 7 Din, črnega 6 Din, žemlje po 5 dkg pa 50 par.

* **Delovanje mariborskega stanovanjskega urada.** V preteklem letu je prejel mariborski stanovanjski urad 1634 prošenj za nakazila stanovanj. Komisija je imela 10 plenarnih in 62 navadnih sej. Večina sej je poslovala od poldne do polnoči seveda z menjavo prisednikov. Nakazanih je bilo 697 rodbinskih stanovanj; od teh 197 drž. nameščencem, 19 učiteljstvu, 53 zasebnim uradnikom, 157 železničarjem, 154 delavcem in pomočnikom, 53 trgovcem in obrtnikom, 4 zdravnikom, 85 zasebnikom, 8 odvetnikom. Praznih in mebliranih sob je bilo nakazanih 163. Glede zamenjave stanovanj je bilo rešenih 1344 prošenj. V 239 slučajih pa je stanovanjski urad rešil najemninske spore.

* **Požar v beograjski bolnici.** V splošni državni bolnici beograjski je prošlo soboto v oddelku za tuberkulozne izbruh nil požar, katerega pa je gasilno društvo v kratkem lokaliziralo in pogasilo. Škoda ni posebno velika. Zanimivo je, da je bil to v kratkem času že drugi požar na omenjenem bolniškem oddelku.

* **Velik požar pri Tuzli.** V veliki žagi v Tuzli je nastal te dni silen požar, ki je napravil okoli pet milijonov Din škode. Uničil je stroje, kurilnico in delavnico. Domneva se, da je požar v zvezi s požigi v Beogradu, na Sušaku in v Kraljevici. «Politika» pravi, da organizirajo te požige naši zunanji sovražniki po svojih plačanih agentih.

* **Težka nesreča na ljubljanskem kolodvoru.** Na Silvestrov večer, ravno ob pol noči, se je pripetila na južnem kolodvoru v Ljubljani težka nesreča. Vlak je povozil električnega monterja Ferdinanda Pilnarja. Težko ponesrečenega so prepeljali v bolnico.

* **Logar zagrebške nadškofije ubit.** Logar zagrebške nadškofije, Dragotin Pajas je bil v gozdu Ključ pri Brezovici napaden. Posestnik Matija Bulin in njegov sin Štefan sta mu s puškinim kopitom zadala težke poškodbe, vsled katerih je logar v zagrebški bolnici umrl. Matija Bulin in negov sin sta bila izročena sodišču.

* **Svojega očeta ubil.** V selu Kučajni pri Požarevcu se je sin bogatega seljaka Živanoviča vrnil pozno zvečer domov. Oče se je hudo kregal nad sinom. Prišlo je do prepira. Sin zagrabi lovsko puško na steni, naperi proti očetu in sproži. Pogodil ga je naravnost v srce... Ubijalca so oddali sodišču.

* **Ubit major.** V Pančevu je šel ponoči vpokojeni major Gojko Jovanović po neki stranski ulici, kjer se nahaja tudi vojaško skladišče, domov. Vojak, ki je stal na straži, je zaklical neznancu «stoj» in major se je ustavil. Pojasnil je vojaku, da je na ulici blato do kolen in ga prosil, da bi ga pustil oditi dalje po trotoarju. Vojak je to odklonil in rekel majorju, naj gre po drugi strani ulice ali pa nazaj. Major Jovanović se je hotel zato obrniti na poveljnika straže ter je kratkomalo šel dalje proti skladišču, ne ozirajoč se na ponovne tri klice vojaka, ki je končno — kakor določajo predpisi ustrelil in se je major mrtev zgrudil na tla.

* **Vojvoda Kosturče ubit.** Zloglasni bolgarski komitaški vojvoda, Ilija Kosturče, je bil po poročilih iz Bitolja pri prehodu iz Srbije na Grško od naših obmejnih straž ustreljen. Padel je tudi njegov tovariš Kosta Naumovič. Pri preiskavi so našli pri obeh 500 napoleonov in 60.000 drahem, kakor tudi seznam vseh oseb, s katerimi sta občevala v južni Srbiji.

* **Neznan utopljenec.** Iz Ljubljanice so potegnili včeraj zjutraj pri Vevčah truplo 20letnega mladeniča. Njegova identiteta se ni mogla ugotoviti.

* **Svojo hišo zažgal** je dne 29. decembra opoldan slaboumni Janez Zajc, rešetar v Žigmarcah pri Sodražici. Pred nekaj dnevi se je spri s svojo ženo, ki se je nato podala k sorodnikom. V obupu in blaznosti je zažgal svojo hišo in opazoval v Adamovi obleki, kako gori. Komu je hiša pogorela je dejanje obžaloval ter se napotil k spovedi v Sodražico. Tik pred cerkvijo ga je pa že prijela roka pravice in sedaj so ga odpeljali baje v Ljubljano, da preiščejo njegovo duševno stanje.

* **Tatvine na železniški postaji.** V stari Pazovi je bilo vlomljeno na postaji v neki vagon in odnešeno blaga v vrednosti več stotisoč Din. Preiskava je dognala, da je vlom in tatvino izvršil železniški čuvaj Budimir Rajković v družbi tatinske družbe, ki ji je načeloval. Vsi osumljenci so v zaporu.

Gospodarstvo

DOBAVE.

Dobava sukna, škornjev, sukanca in ostrog. Pri Upravi vojne odeče I., v Beogradu se vrši dne 16. t. m. ob 10. dopoldne ofertalna licitacija glede dobave raznega sukna za vojaške obleke, čepice itd., dne 20. t. m. ob 10. dopoldne ofertalna licitacija glede dobave 3000 parov škornjev, dne 22. t. m. ofertalna licitacija glede dobave sukanca ter dne 25. t. m. ofertalna licitacija glede dobave 40 tisoč parov ostrog. Predmetni oglas je v trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani na vpogled.

= **Trošarine prost uvoz električnih žarnic, ki so namenjene za javno razsvetljavo v mestih.** Po pripombi k tar. štev. 10 in 11 zakona o državni trošarini so pri uvozu iz inozemstva proste od trošarine električne žarnice, ki jih uvozijo mestne občine za javno razsvetljavo v mestnem področju. V zmislu odloka generalne direkcije posrednih davkov št. 24.590 od 4. nov. 1922, ki ga je Generalna direkcija carin z razglasom št. 325 dne 15. dec. 1922 dostavila vsem carinarnicam, morajo mestne občine, ki se hočejo poslužiti te olajšave pri uvozu in carinjenju žarnic predložiti razven predpisanih dokumentov še potrdilo pristojne politične oblasti, da je instalacija mestne razsvetljave občinska last in ustanova ter da je blago uvoženo iz inozemstva. Razen tega mora mestna občina predložiti še pismeno izjavo, da bo uvožene žarnice uporabljala izključno za mestno javno razsvetljavo. Carinarnice morajo v svrho kontrole glede uporabe uvoženih žarnic o vsakem uvozu žarnic obveščati finančno kontrolo v dotičnem mestu, ki ima nadzorovati uporabo takih žarnic. Zgoraj označeno potrdilo in pismena izjava se mora predložiti carinarnicam potom pristojnega poštnega urada, če prispejo žarnice v poštnih paketih.

= **Ivo Bilošević: Najvažnije ustanove sovjetskih čekovnih zakona.** Pomanjkanje takšnega dela se je zlasti v naših bančnih krogih zelo pogrešalo. Zato je izšla ta knjiga, ki jo je napisal strokovni pisec Ivo Bilošević, kakor naročeno. V knjigi so pregledno razvrščene najznamenitejše ustanove čekovnih zakonov celega kulturnega sveta. Na koncu knjige so dodani fotografirani formularji 16 raznovrstnih originalnih čekov. Cena knjigi, ki je za današnje drage čase elegantno opremljena, je le 30 Din. Knjiga v polni meri zasluži pažnjo vsakogar, ki ima v praksi in teoriji opravka s čeki.

= **Zakon o gozdovih.** Ministrstvo za šume in rude je dovolilo podaljšanje roka za predlaganje mišljenj glede osnove zakona o šumah do 15. januarja.

= **Obtok bankovcev v Avstriji** se je povišal po tedenskem izkazu Avstro-ogrske banke z dne 23. decembra za vsoto 146.49 milijarde na 3.86 bilijona Ka.

= **Garantijski zakon za avstrijsko inozemsko posojilo je francoska zbornica** v obliki vladnega predloga sprejela. Za predlog sta se predvsem zavzemala ministrski predsednik Poincare in voditelj radikalcev Herriot.

= **Madžarska carinska tarifa.** Iz Budimpešte poročajo: V Madžarski je v veljavi še carinska tarifa, ki je veljala v stari Avstro-Ogrski. Vendar je madžarsko finančno ministrstvo že pred meseci dovršilo posebno madžarsko carinsko tarifo, ki naj v kratkem vstopi v veljavo. Nova carinska tarifa vzdrži sistem zaščitnih carin in prohibitivnih mer. Vlada ne bo predložila narodni skupščini carinske tarife same kot zakonski osnutek, temveč bo samo dala dovoliti okvirni zakon, ki naj finančnemu ministru da pooblaščenje da carine po lastnem presodku poviša v razmerju, kakor zahteva razvoj gospodarskih razmer. To je naletelo na odpor trgovcev, ki vidijo v prohibitivnem sistemu nadaljnje oškodovanje konzumentskih krogov. Trgovci označujejo od vlade predvideno carinsko diktaturo kot protiustavno. Razširjenje je tudi mišljenje, da bo finančni minister s tem, da ne določi končnih carin, oslabil zaupanje inozemstva v stalnost madžarskih gospodarskih razmer.

= **Tržaški sporazum med Češkoslovaško in Italijo o prevažanju blaga** med tržaško luko in češkoslovaškimi postajami je italijanski ministrski svet sprejel.

Odgovorni urednik Fr. Brozovič.
Lastnik in izdajatelj Konzorcij «Jutra».
Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani.

Knjigovodja bilancist 4

z večletno prakso pri veleindustrijskih podjetjih, **išče službe.** Cenj. ponudbe pod „Perfekten" na Upravo „Jutra".

Pisalni, računski, kopirni, razmnoževalni stroji kakor tudi paginirke (numeratorji) se popravljajo in prenavljajo v mehanični delavnici

Ludovik Baraga 7

Šelenburgova ulica štev. 6./I.

800 komadov sifonskih steklenic

polliterskih, že rabljenih, kompletnih, glavice iz kositra, se proda. Proda se tudi

bencinmotor

Langenwolf z 12 HP. — Ponudbe na Aloma Company, Ljubljana, pod šifro „Siton". 4581

Pozor!

8 do 9 sodarskih pomočnikov

oženjenih ali neoženjenih, na željo tudi s hrano in stanovanjem, z zelo dobro plačo, sprejme tvrdka . 9

Jožef Tišler, Spodnja Šiška, nasproti pivovarne „Union".

✝

Potrti neizmerne boli naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naš srčnoljubljeni, nepozabni soprog, oče, brat, svak in stric, gospod

Anton Petrovčič

računski ravnatelj, odlikovan z redom sv. Save IV. razr.,

v ponedeljek dne 1. januarja 1923 po dolgi mukepolni bolezni, previden s tolažili sv. vere, mirno v Gospodu zaspal. Pogreb predragega rajnika bo v sredo dne 3. januarja 1923 ob 3 uri popoldne iz hiše žalosti Cerkvena ulica štev. 1 na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 2. januarja 1923.

Marija Petrovčič, roj. **Trtnik**, soproga

Stana, Mara, Ante, Roman, otroci — **Ana Suzana Petrovčič**, sestra

Vsi ostali sorodniki. 6

Brez posebnega obvestila. — Mestni pogrebni zavod.

✝

Dne 24. decembra 1922 je preminul v Beljaku moj dolgoletni, zvesti sotrudnik, tiskarniški voditelj in prokurist v pok., gospod

Karel Rüting.

Skoro polstoletja je bil pokojnik meni požrtvovalno delaven, zvest sotrudnik, katerega se bom vedno hvaležno spominjal.

V Ljubljani, 29. decembra 1922.

Otomar Bamberg.

5

„Krvavi kardinal“

Zgodovinski roman

Trencavel trepeta, drgeta, vzame listič, ga vtakne v žep, odide. Skoraj leti nazaj v kardinalovo palačo, skoči po stopnicah ter prihiti k vratarju baš v hipu, ko že nepotrpežljiv strežaj vrešči nad čakalci: «Kje pa je gospod baron de Saint-Priac? Ali ga sploh ni tukaj? Kdo je ta gospod?»

«Evo me!» izjavi Trencavel in stisne v roki pismo. kakor zmagonosno trofejo.

«No, vendar enkrat! Njegova eminenca vas že pričakuje, že desetkrat je vprašal po vas... Vstopite brž, gospod baron...!»

Vrata se odpro. Vratar stopi pred došlecem in ga napove z jasnim glasom:

«Gospod baron de Saint-Priac!»

Čim je Trencavel v kabinetu in pred očmi velikega kardinala, najde že zopet vso svojo hladnokrvnost in prisotnost duha. Nekaj minut ga kardinal gleda, kakor da ga proučuje, ali kakor da ga hoče z očmi prebosti in mu prodreti v globine srca. Trencavel pa razmišlja, kaj mu poreče. Hotel se je že oglasiti: «Nisem jaz Saint-Priac, jaz sem Trencavel!» Toda zdi se mu, da je preveč težko začeti s takšno besedo. In je bilo zares težavno, in marsikatera komplikacija čaka nanj. Na primer, ravnokar ta dvoboj, ki je zabranjen... in o katerem bi tudi moral govoriti in se takorekoč sam naznaniti in izdati... potem ono avdijenčno pismo, katero je vzel ubitemu ali ranjenemu nasprotniku... vse to se zdi sedaj Trencavelu preveč veliko in važno ali usodno, da bi kar brez priprave govoril o vsem tem... Zdi se mu, kakor da voha konopljo, namazano z milom, pripravljeno, da se mu ovije okrog vratu...

Trencavel se naenkrat zave, da visi njegovo življenje na niti.

Ta trenutek pa se oglasi kardinal:

«Gospod de Saint Priac, Vi se hočete torej oženiti z Annais de Lespars...»

Trencavel povesi glavo in ramena se mu kar zamajejo, tako ga je nepričakovani udarec zadel v polno. Vse mu izgine sedaj iz spomina, akademija, napad, dvoboj, prošnja do kardinala za zaščito pred kraljem, zamenjava z avdijenčnim pismom, vse to je sedaj ničevo. Kardinal, on sam, ponuja njemu, ali pravzaprav njegovemu nasprotniku Saint-Priacu, lepo Annais za ženo, njegovo oboževano Annais? Evo, tu in le tu je katastrofa! Sedaj se izvrši v mladeniču nagla in čudovita izprememba. Za vsako ceno, takoj sedaj mora izvedeti, kakšna je cena, zakaj in kako je to, da ponuja kardinal njegovo Annais drugemu, kako je mogoče, da bi se Saint-Priac oženil z njo. Prišel je h kardinalu z namenom, da se mu izpove z besedo: «Jaz sem Trencavel», sedaj pa se presnavlja, sedaj je on pravi in resnični Saint-Priac, vsaj ta hip mora biti...

Zato jasno in odločno pogleda Richelieua, brez strahu, naravnost o oči.

«Evo moža, kakršnega sem potreboval!» si misli kardinal s tihim veseljem in zadovoljstvom.

«Monsinjor,» pravi Trencavel, «da bom deležen te sreče, sem pripravljen na vse!»

«Torej jo zares ljubite?»

«Obožujem jo!» odgovori Trencavel z naglasom iskrenosti, da se kardinal kar zdrzne.

Nekaj časa traja molk. Richelieu premišljuje. Potem polagoma povzame razgovor:

«Gospod de Saint-Priac, drago mi je, da sem vas spoznal in da ste se tako naglo odzvali mojemu vabilu in dospeli semkaj iz Angersa. Reči vam moram, da že delj časa poznam vaše delo in vaše življenje. Poznana mi je vaša moč, vaša drznost, vaša sposobnost v borenju, in vaš meč vam je priboril nekakšno slavo, na kateri vam čestitam...»

Trencavel se niti ne zgane pod tem plazom lepih besed.

«Zelo mnogo prenese!» si misli kardinal. Ej, zadenimo ga z glavnim sunkom!»

«Gospod,» nadaljuje nato dokaj hladneje, «imate pa še tudi druge dragocene lastnosti. Veljate za dovolj premožnega, pa ste revni. Zanimal sem se, odkod izvirajo vaši dohodki. Izvedel sem, da ne delate dolgov (kardinalov nasmešek postaja vedno ostrejši), da tudi ne igrate (kardinal se reši sedaj nesramno sladko in zahrbtno), ... torej, gospod de Saint-Priac, ... in izvedel sem, da.. no, ali naj vam povem?»

«Kar povejte, monsinjor!» odgovori Trencavel s tolikšno skoraj radovedno mirnostjo, da...

«Hm,» si misli kardinal, vidiš ga, nesramneža!» Glasno pa: «Izvedel sem, gospod, da spadate pravzaprav kriminalnemu poverjeniku, in da je denar, katerega sipljete...»

«Izvolite milostno povedati, monsinjor!»

«...da je ukraden!» konča Richelieu ostro, kakor z bodalom.

«Madona!» klikne Trencavel z izrazom veselja. «Evo novico, ki me zares veseli!» Neprevidnež misli na Saint-Priaca. Saint-Priac, njegov tekmec, je torej tat, lopov, nevrednež, in kardinal sam mu to potrjuje!

«Gospod, nikar ne tajite!» pravi tačas kardinal in se čudi pa tudi občuduje hladnokrvnega svojega sobesednika, ki se zna tako dobro pretvarjati, «...gospod, imam tukaj več ko dvajset policijskih poročil. Lahko bi vas takoj poslal na morišče!»

«Gospod,» pravi sedaj Trencavel z isto iskrenostjo kakor doslej, «monsinjor, ničesar nimam priznavati, ničesar tajiti...»

«Dobro! Tako, kakor ste, mi ugajate in jemljem vas v svojo službo. Povedal vam bom od časa do časa, kaj imate storiti in v čem obstoja vaša služba. Za enkrat hočem, da se oženite z gospodično Anno de Lespars. Našli jo boste že sami,» pravi kardinal z občudovanja vredno ravnodušnostjo.

Trencavel pa odgovori: «Da, monsinjor, vem, kjer stanuje in sem jo še danes videl...»

Rechelieu se ugrizne v ustnice.

«Gotov sem, da vas bo tudi gospodična Lespars kmalu ljubila.»

«To je moja najnežnejša želja...»

«Nadejate se, torej ste gotovi! Mož vaše vrste ne govori zaman. Vzemite jo torej za ženo, za protiuslugo vam dam doto... nastavim vas na dvoru... Aha, pozabil sem: Ni nepotrebno, da vas opomnim: uničiti hočem tudi dokaze vašega... dosedanjega delovanja... tudi onega na glavni cesti, roparstva... Vi pa mi morate zato prinesti kaseto, ki se nahaja v posesti gospodične de Lespars. Ali me poslušate?»

POSLANO

Rudarskemu glavarstvu v Ljubljani.

Pri premogovniku trboveljske premog. družbe Hudajama v Laškem bilo je razpisano mesto obratovodje. Po mojih informacijah so bili med kompetenti dva Slovenca in več Čehov, mesto pa se je kljub temu oddalo avstrijskemu Nemcu inž. Kochu, kateremu se je hkrati naročilo, da se mora tekom pol leta priučiti slovenščini.

Predno je bilo imenovanje definitivno, sem pisal na naslov: «Gospod inž. Ignac Pehani, rudarski glavar v Ljubljani, rudarsko glavarstvo» privatno pismo, v katerem prosim tega gospoda kot starega znanca, naj skrbi za to, da se ne bo izdalo dovoljenje za nastavitev inž. Kocha, ker so se potegovali za to mesto domačini in Čehi. Kot laški župan si štejem v dolžnost, skrbeti za to, da v Laško ne prihajajo elementi, ki bodo ta trg spravili zopet v iste razmere, to je v nemške roke, iz katerih se ga je tako težko iztrgalo.

Na ta svoj dopis sem sprejel sledeči uradni odgovor: «Rudarsko glavarstvo v Ljubljani. Št. 3306 z dne 27. decembra 1922. Na Vaš dopis, naslovljen na podpisanega, doposlan pa na rudarskega svetnika ing. Pehanija, se vabite, da naznanite podpisanemu uradu imena onih 2 Slovencev in Čehov, ki so se potegovali za mesto obratovodje v Hudijami ter dokažete njih kvalifikacijo. Koch je bil nastavljen s tuuradnim dovoljenjem, ker ni bilo sposobnih domačih kompetentov. Rudarski glavar in dvorni svetnik: ing. Stergar.»

Javnost naj sodi o tem, v koliko je bilo rudarsko glavarstvo upravičeno, odpreti privatno pismo edinole vsled napačne navedbe naslovljenčevega značaja. Sodi naj pa javnost tudi o okolnosti, da sprašuje ta urad podpisanega za imena in kvalifikacijo prosilcev in to potem, ko je že izdal dovoljenje za nastavitev.

Nadalje naj javnost premišljuje o tem, da so vsa ravnateljska mesta pri premogovnikih trboveljske družbe zasedena z eno ali dvema izjemama z Nemci. Ali tudi na ravnateljska mesta v Trbovljah, Zagorju, Hrastniku in Rajhenburgu ni bilo sposobnih slovanskih kompetentov? Ali so Slovenci res samo za nižja uradniška in poduradniška mesta? Ali pri centralnem ravnateljstvu ni mest za Slovenca, ali ni slovenskega odvetnika, ki bi bil sposoben zastopati to družbo, ki ima kot glavnega zastopnika dr. Georga Skoberneta, najagilnejšega člana nemškega društva za Spodnje Štajersko?

V Laškem, 1. januarja 1923.

Dr. Fran Roš, župan.

Novosti!
za damske plašče v veliki izbiri. 84/V
A. & E. Skabernè Ljubljana Mestni trg 10

Vsakovrstne vožnje
sprejme po najnižji ceni 8
tvrdka Josip in Rajko Turk
Ljubljana, Vidovdanska (Radeckega) cesta 3.

IV
Perilo
za dame, gospode in otroke
po znižanih cenah
pri A. Sinkovic nasl. K. Soss
Ljubljana. Mestni trg št. 19.

Mali oglasi

stanejo do 20 besedi Din. 3·—, vsakih nadaljnjih 5 besedi 1 Din. — Trgovski oglasi, dopisovanja, nepremičnine do 20 besedi 5 Din., vsakih nadaljnjih 5 besedi 2 Din. — Plača se naprej. (Lahko tudi v znamkah.) Na vprašanje se odgovarja le, ako je vprašanju priložena znamka za odgovor.

Službe

Korespondentinja
samostojna moč, z daljšo prakso, s perfektnim znanjem slov. in nemškega, deloma češkega jezika, izurjena strojepiska, verzirana vseh pisarniških del, želi primernega mesta. Nastopi lahko takoj ali pozneje. Cenj. ponudbe pod «P. M.» na upravništvo «Jutra». 4610

Vzgojiteljica
k dvema dečkoma v starosti 7 in 8 let se sprejme. Prednost ima učiteljica, vendar se sprejme tudi vrtnarica. Ponudbe na Antonijo Čuček, Ptuj. 4597

Iščem gospodično
k dvema otrokoma (2 in 3 leta). Ponudbe pod «Vzgojiteljica» na upravo «Jutra». 4551

Postrežnica
se sprejme na Breg 18/III., desno. 8

Sprejmem 15
dva mlinarska pomočnika. Plača po dogovoru, stanovanje in hrana v hiši. Aut. Poljanec, Radeče pri Zidanem mostu.

Pošten deček
iz poštene kmetske hiše, star 14 let, želi vstopiti kot vajenec v kolarsko obrt. Pismene ponudbe pod «Pošten deček» na Alojzija Avseca, Vrhnika št. 15, pošta Stari trg pri Ložu. 4

Knjigovodkinja
z večletno prakso, vešča vseh pisarniških del, slovenskega, nemškega, italijanskega jezika, strojepisja, išče službo. Ponudbe pod ‚Knjigovodkinja' na upravo «Jutra». 17

Prodam

Prodam 13
15 vagonov bukovih polsuhih drv. Vpraša naj se pri upravi «Jutra» pod «Drva 15«.

Spalni divan 11
popolnoma nov se radi pomanjkanja prostora ceno proda. Povpraša se: Vojvode Mišiča cesta 23/II. nadstropje, desno.

Prodam
dobro ohranjeno posteljo in nočno omarico z marmornasto ploščo. Konjušna ulica št. 7, pritličje. 18

Prodam 4624
vagon lepega brinja istrijanskega. Cena po dogovoru. Pismene ponudbe pod «Brinje» na upravo «Jutra».

Bukova drva 4618
suha, žagana, dostavljena na dom 165 K za 100 kg. Slomškova ulica 21.

Nov „Benz“-avto,
prvovrsten, se proda, ki je prevozil doslej le 3000 km, 10/30 HP, s 6 sedeži, «Bosch» svetilkami, starterjem, 8 gumastimi obroči za vožnjo do 10 000 km, temnozeleno lakiran; sedeži so prevlečeni z temnozelenim usnjem. Zajamčena poraba bencina 10 kg za 100 km. Avto se nahaja v Krivi vrbi (Krumpendorf) ob Vrbskem jezeru. Več izporoči gospod Anton Reichel v Celovcu, Wodleystrasse 1. 4619

Otroški vozički,
zložljive lesene stolice za otroke, ki služijo obenem kot mizica, razni igračni vozički z in brez košare, šivalni stroji in dvokolesa, so najcenejši: «Tribuna», tovarne dvokoles in otroških vozičkov v Ljubljani, Karlovška cesta 4. 4411

Prodajalniško opravo,
dobro ohranjeno, oddam radi prenovitve trgovine, kakor pulte in štelaže in register blagajno po jako ugodni ceni. Vse je še v dobrem stanju in dobro ohranjeno. Mihael Omahen, Višnja gora. 4595

Kupim

Valvasorjevo 12
«Ehre des Herzogtums Krain» (Krajčevo izdajo) se kupi. Ponudbena upravo «Jutra».

Sodi. 4557
Dobro ohranjene lesene sode od petroleja, strojnega olja in strojne masti kupi družba «Zora», Dunajska cesta št. 33 (pri Balkanu). V ponudbah je navesti razpoložljiva množina sodov in skrajna cena.

Stanovanja

Gospod
kot sostanovalec z vso oskrbo se sprejme takoj. Prednost imajo oni, ki bi imel lastno posteljnino. Naslov v upravi «Jutra». 10

Na stanovanje 4628
se takoj sprejme boljši gospod. Več se izve v upravi «Jutra» pod «Hrana».

Sprejme se
dijak na hrano in stanovanje v sredi mesta. Naslov v upravi «Jutra». 4612

Nepremičnine

Hiša
v Soštanju se takoj proda. Več se poizve pri J. Komanu, Velenje. 6

Dopisovanje

Državni uradnik,
27 let star, se želi seznaniti z gospodično v svrho žen tve. Le resne ponudbe s sliko je poslati na upravo «Jutra» pod «Prijatelj narave» do 8. januarja 1923. 9

Trgovski uradnik
želi dopisovati v slovenskem jeziku zaradi učenja. Inteligentna dama, ki bi jej to nebilo nadležno, naj se izvoli javiti na upravo «Jutra» pod ‚Srbin'. Diskrecija zajamčena. (Dotični govori tudi francoski in nemški). 4580

Znanja
z njemu primerno gospico, v starosti od 17 do 22 let, išče mlad slikar, pred kratkim odsluživši vojaščino. Le resne ponudbe je poslati pod «P. K. 182», poštoneležeče Trbovlje 2. 4538

Mlad samostojen trgovec
želi znanja z dobro izvežbano, inteligentno gospodično ali mlado vdovo z dobrimi referencami preteklosti, zaradi takojšnje ženitve. Prednost: Trgovina v mestu zaradi informacij vsakdanjih cen in nakup blaga. Tudi gostilna pride v poštev ali sploh kaka samostojnost. Samo resne ponudbe, če mogoče s sliko pod šifro «Dobrosrčnost» na upravo «Jutra». 8

Razno

Friziranje
dam in manikiranje vsak dan od 3. do 8. popoldne. Nunska ulica 19/II. 16

Naročajte dnevnik „Jutro“!

NEVESTE!
Zaloga pohištva, lastna tapetniška delavnica
Od navadne do najfineje opreme. Cene dnevne.
Brata Sever 141/I
Ljubljana, Gosposvetska cesta 13 (Kolizej).

1
BERSON
GUMENE PETE IN GUMENE POTPLATE
ceneje in trajnije so kakor usnene!
Najbolje varstvo proti vlagi i mrazu!

Najpripravnejša darila

Amerikanski in angleški
Singer šivalni stroji.
Singer igle in nadomestni deli. Singer olje, sukanec, svila itd.
Lastna mehanična delavnica. —— Prodaja na obroke.
Singer šivalni stroji Bourne & Co., New-York
Centrala za SHS: Zagreb, Marulićeva ulica broj 5.
Podružnice: Ljubljana, Šelenburgova ulica 3,
Maribor, Zagreb, Karlovac, Varaždin, Osijek, Vinkovci, Bjelovar in Brod na Savi, Subotica, Novi Sad, Sarajevo, Mostar, Banjaluka, Tuzla, Dubrovnik, Podgorica, Beograd, Kruševac, Niš, Skoplje, Veles, Bitolj, Kragujevac, Zaječar in Štip.
96/I. Zastopništva v vseh večjih mestih.

Za novo leto
priporoča tvrdka 4593
Ivan Bonač trgovina s papirjem
vse pisarniške potrebščine, blagajniške knjige, glavne knjige, saldakonti, štrace, ameriške žurnale, kontokorente, pisarniški in strojepisni papir, pivni papir, pivne vage, **registratorje, vložne mape,** kuverte vseh velikosti, kopirne knjige, prepisne knjige, indigov papir in karbon-papir, **šapirografrole, hektografične liste. Črnilo najboljih tuzemskih in inozemskih tvrdk.**
Sprejema za natisk vse tiskovine in knjižice.

Iščejo se: 4562

Delovodja
nad 30 let star, izvežban v vseh kovinastih strokah pri parnih strojih, stabilnih in lokomotivah, pri sesaljkah in šahtnih napravah.

Elektromonter
s pristno večletno prakso za vse elektrotehnične struje pri krožnem toku nizke in visoke napetosti. Starost od 30 do 50 let. Nastop event. takoj.

Ponudbe z izpričevali in natančnimi zahtevami na: Premogokop Andr. Jakil, Krmelj (Dolenjsko).